

gatu, V. *regar* *Regatò* 'revededor', V. *regatejar* *Regatò* de mola, V. *rega* *Regatò* de llança, 'virolla', sembla pres del cast., on ja es troba el 1505, i *recatón* el 1495, si bé *AlcM* el troba en cat. en un tractat d'artilleria de 1640, i un doc. municipal autoritza els ferrers barcelonins: poden fer «... alabardas, picas, ferros de venables, llansons d'estandarts y *regatons*», en l'any 1711 (Caretà, *Barbr.*, p. 309); i ignorem l'etimologia del mot castellà (*DECH*, *REGATÓN*) *Regato-nejar*, *regatoneria*, V. *regatejar* *Regatós*, V. *rega* *Regatxo*, V. *ragatxo* *Regatxol*, V. *rec* *Regauberg*, V. *rebauberg* *Règement*, V. *rigid* *Regel*, *regelació*, V. *gel* *Regellera*, V. *ragellera* *Regeneració*, *regenerador*, *regenerar*, V. *gendre* *Regència*, *regent*, *regentiar*, V. *rei* *Règeu*, V. *rigid* *Regi*, *regible*, *regida*, *-cidi*, *regidor*, *-dora*, *regidoria*, *règim*, *regiment*, *regimentar*, *regina*, *reginal*, *regió*, *regional*, *regionalisme*, *-ista*, *regir*, V. *rei* *Regrada*, *regrador*, *regrament*, *regirar*, *regirat*, *regiró*, V. *gurar* *Regisme*, V. *rei* *Registrador*, *registrar*, *registre*, V. *gest* *Regit*, V. *rei* i *gitar* *Regu* no existeix: *reju* en la *Rond de Rondalles* val. és grafia errada per *reixu*(l) de *re- + xiular* (d'allí el tragué Escrig, no figura en Lab.) *Regla*, *reglada*, *reglament*, *reglamentació*, *reglamentar*, *reglamentari*, *reglar*, *reglat*, *regle*, *regler*, *-era*, *regleta*, *regletejar*, V. *rei* *Reglís*, *reglissa*, *-issa*, formes afrancesades (que cal repudiar) de *regalíssa*, *-èssa* *Regló* 'pedra de molí', V. *roda*, *rengle* *Reglot*, *reglotar*, V. *rot* *Regna*, V. *regnes* *Regnant*, V. *rei* *Regnar*, V. *rei* i *regna* *Regnat*, V. *rei* *Regne*, V. *rei*

REGNES, 'corretges de la brida', del ll. vg. *RĒTĪNAS, derivat del ll. RĒTĪNĒRE 'retenir' (com ho és el ll. clàssic *retinaculum* 'regnes'). □ 1ª doc: *regna*, 1170.

«Et bestias suas arripiant per *regna*» a. 1170, *InvLC*. Conta Desclot que el Comte de Barcelona R. Berenguer anà a Alemanya per deslliurar l'Emperadriu (filla del rei de Bohèmia, princesa txeca mal vista per la noblesa alemanya) de l'acusació d'adulteri, i de la foguera que li aparellaven; i, entrant en camp clos, «anà ferir lo cavaler almayn de tal vertut que la lança --- abaté'l mort a terra; e puys pres lo caval per les *regnes* --- e ab les *regnes* matexes, ligà-lo a les murades del camp»; l'emperador el felicita i «pres-lo per les *regnes* e menà-lo davant la emperadriu» (§ 9, *NCl*. II, 55 28, 57.12). «A cavayl és donat fre, e a les mans del cavayler són donades *regnes*, a significança que cavayler per lo fre refrèren la boca de parlar letges paraules e falses ---; e per les *regnes* entena que eyl se leix menar vers qual part l'orde de cavayleria lo vuyla aemprar ni trametre», Lluïl (*Libre del Orde de cavayleria*, 25) «Venc a París un pretor qui trobà Sent Dionís qui preicava a les gens, per què, mantenent lo pres, e l fé ligar bé ab unes *regnes*, él e Sent Rústic, e --- fé batre lo sants --- e ls fé metre en grans cade-nes», *VidesR*, f° 223v1. «Solten les *regnes* als cavalls», Ant Canals (*Scriptió*, ed. Miquel, p. 42, segons còpia d'un ms. del S. xv, amb fonètica oriental)

Més E Mj · «Lo ric hom obrí les portes, e reebé lo

cavall per les *regnes*», *Filla de Contastí* (*NCl* XLVIII, 78). «Tirant dix al Duc: —Senyor, si a V. S venia en plaer --- vos alujar en aquela praderia ---. Respòs lo Duc: —A mi no plau alujar-me prop de vós, ans me n'iré ---. Dix Tirant: —--- ho fehia per gentilea co-nexent que u merexeu—. Lo Duc no l volgué scoltar, sinó que girà les *regnes* al seu cavall, sens dir res a negú dels altres», JnMartorell (*Ag*. II, 101). Altres testimonis medievals: Ausiàs LXXXVII, 17a, altres de Jaume I, Jn. Martorell, Fc. Alegre i *Lí de Collacions* en el *D*Ag, d'altres encara en *AlcM*

Un altre en llegim dins la part de Galba: «no és poca saviesa servir e tenir manera e temprança, en la favor molt gran de la fortuna plasant e honorosa, car si li soltes les *regnes*, portar-te-ha al espenyador» (*Ag*., § 340, IV, 73 1f): tot això i les set ratlles anteriors està copiat del «Scipió e Aníbal» d'Antoni Canals (1419) (ed. Miquel, *Hist. d'a temps* VIII, 21), sense altre canvi que afegir-hi les seves lletges acumulacions sinonímiques etc: plagi erudit que Matorell hauria desdenyat, però Galba n'entatxonava la seva suplantació de l'obra genal, carregant-ho estúpidament dels epítets duplicats, cluxés i redundàncies ximplxes, que gasta pertot; imagino que també plagia més enllà, en el cap. 345 (frase «illa dels pensaments» massa bonica per ser d'ell), on veiem pertot la seva manera i estil: discretgeig i retòrica en boca de Plaerdemavida, pàgina 87 15-28; impudor de la donzella, 87,5; cites d'Ovidi i el «poeta» Tobies, 88 5f; auto-cita, 88 2.

El mot llatí vulgar deixà descendència a totes les llengües romàniques d'Occident, amb l'evolució fonètica de la combinació -TIN-, peculiar a cada una: port. *rédias* i it. *retine* mantingueren la vocal intermèdia, però fr. *rennes*, oc. ant. *renhas*, cast. *riendas* assimilaren el grup consonàntic o el transposaren (*riednas* > *riendas*); mentre que en català, *rednes*, justament fugint de l'assimilació, diferència *dn* en *gn*¹ No manca, però, algunes vegades, l'assimilació: ens la mostra un doc. ross de 1388, que alhora ens ensenya com sempre es distingiren bé de la brida; és un inv. d'aquella data: «4 brides ab *rennes*, ab tot lur appareyl». Tanmateix també en ross. ant. és més freqüent la variant amb *gn*, en docs de 1385, 1405, 1448 (*InvLC*), també citat en la *Cròn* del Cerimoniós.

També va passar del llatí vulgar al baix grec, on apareix convertint en plural τὰ *ρέτενα*, i usat ja per Constantinos Porphyrogenetos (mj S. x): això fa que s'extragué un singular *ρέτενο* neutre en grec modern (Gustav Meyer, *Lat. Lehnworte im Neugriech*, 55; Jud, *ZRPh* xxxviii, 33)

Seguí usant-se després de l'Edat Mitjana: «*regnes*: les correjes y *regnes* ab què se regceix lo cavall», OPou (*TbPu*, 35) I fins avui. Si bé és desecertada l'afirmació d'*AlcM* que hi ha en cat. or «*ρέτηνα*»; en els altres dialectes s'usa correntment la forma cast. *riendas*. En realitat aquest castellanisme ha penetrat fortament a tots els dialectes per igual, lamentablement, gràcies a la defecció de la noblesa equitant i a la riuada de cotxers i veterinaris castellans: de petit jo sentia les *riendes*, i encara més les *arriendes* (×ARRIAR) a cotxers